

Kispolgár — világpolgár

Bloomsday vagy Bloom nap? Népiünnepéllé válhat-e, vagy kevesek játékos ünnepkedése marad? Miként öltön helyi jelleget egy világléletség? Hogyan használhatnánk ki a lehetőséget, hogy szombathelyi származású a modern Ulysses? Mi a „bloomság” lényege? Elkülönül-e a „bloomság”-ot megközelítő két irányvonal Szombathelyen? A Bloomsday szervezői közül két kulcsfigural beszélgettünk.

● Merklin T.

— Kezdetben volt egy olyan Bloom-team, amelyben Masszi Ferencel, Kassai Ferencel, Kaszab Sárával és Barták Balázssal gondolkodtunk együtt — mondta *Rasberger József*. — És volt a Leopold Bloom-szerkesztőség Székely Ákosal, Abajkovic Péterrel ... Két évvel ezelőtt, épp az *Ulysses* cselekményének 90. évfordulóján jutott eszünkbe, 1994-ben egy téli napon, hogy Bloomot június 16-án meg kellene ünnepelni. Akkoriban szűnt meg a Párizsi Magyar Műhely, vele együtt a tiltás dzsokré bája, úgyhogy Székely Ákos akart egy új folyóiratot, s ez találkozott ezzel az ötlettel. Voltak nézeteltéréseink, de ma már nem különül el a két csoport. Farkas László például kifejezetten a konszenzus embere. A Bloom szerkesztősége *nem direkt* kapcsolatokat keres az eredeti művel. A mi gondolataink mindig szorosabban kapcsolódtak a regényhez — amolyan értelmezésféleképpen. Ott tartunk, hogy használja mindenki bátran a „Bloom”-ot mint márkajegyet, névjegyet — mind egy, csak terjedjen. Az *Ulysses* egy *fiktív legendárium*, a XX. század legnagyobb alkotása.

Természetesen Dublinban megünnepelni a legigazibb, de csinálja mindenki, aki tud kötődni hozzá — a saját arcára formálva. Tömegrendezvény sose lesz, de annál azért több kell hogy legyen, mint „vajt-szeműek” és vajtűlűek magányúge. Bűn lenne nem kihasználni azt a lehetőséget, körül-

ményt, amely Bloom tévén Szombathelyt a világirodalomhoz köti. Ezért először is a jó, ha minél több ember szerzőről tudomást. Az egy város hűs tud mást. Szent Mártonról, úgy híres lehet Leopold Bloomról is: Lehet egy egészséges lokálpatriotizmus építőeleme, amennyiben hozzáteszi a városhoz a magáét. Ókoriság? Jó. De az ilyen „Múltunk Róma, jövőnk Európa” típusú, primitív, szocreál jellegű jelmondatok nem fognak idevonzani sok embert. Jó lenne egy állandó emlékmű Bloomról is: egy oszlop négy nyelven hirdethetné, hogy eb-

ből a városból indult vándorunk, rá Virág Lipót, az ómókája hírszerűt el Joyce regényével. Az *Ulysses*-nek, mint fiktív legendáriumnak a vizuális megjelenítése lehetne ez a dokumentum-oszlop. Az ideológót se úgy csöppenne a városba, mint Pilátus a Kredóba, hanem tudná, hol jár, mit mihet kössön. Az idegenforgalmi arculat megtervezésénél meg kellene ragadni minden lehetőséget: már kávéházat nevezhetünk volna el Bloomról, kihasználhattuk volna a Guinness-sörrel való kapcsolatot. Ennek miert ide zárandokolni a turistáknak, ahogy Dublin is zárandokhely ott is „bloomság” utódlással, joyce-i hagyományokkal élnek. Rögtön nem pár ember dilije lenne ez az egész.

***

— Bloom nem hős, nem antihős, mindkettő túl radikális lenne. Ó egy átlag kispolgár — ez benne a legfontosabb. A szombathelyi Bloom-galéria is vándorol, ahogy Bloom maga — ez jelenti autentikus valódiságát. Nem direkt van így, kezünkre játszik a véletlen — mondta *Székely Ákos*. — Az Odüsszeia az istenek nagy mítosza, Joyce Ulissese ennek paródija. A mi dolgunk ennek a grimasznak, fricskának, s minden komolykodásnak a feldolgozása — igényes, határokat feszegető, össze nem illő művészi események, akciók egy napba való sűrítése, ahogy Joyce csinálta. A Bloomsday nem lehet egy szombathelyi májális, erre a Szentivánéj való. Bloomot nem lehet erősen szombathelynek gondolni, bár a mítosz szintjén Bloom valóban lehet szombathelyi. Am ez

a mítosz örökösen tenéken van bilette, ki van forgatva. A Pannon-szellem palackját is, ha nyitogatod, látod, hogy a palack üres. Van itt egy kétségbeesett hely-és időjáratuk az ünnepeknél. Problema volt, hogy miért nem fordítjuk le a Bloomsday-t így, hogy Bloom nap. Azért nem, mert a világ több pontján is megünnepük — Bloomsday-ként, ahogy mi is. Ez azt jelenti, hogy része vagy egy világgprogramnak Szombathelyen. A Bloomsday tükör, a teremtes m. ókad. napja. Ilyen nincs. Ez az idő totális abszurdja. Van egyébként konkrétuma a dátumnak: lelkes irodalomrok — kinyomozták, hogy 1904. június 16-án találkozott először Joyce későbbi feleségével, ez az magánügy. Ennek a regényhez semmi köze sincs. A mítosz nem nyomozható; a szellemét kéne megcsinálni. Sok művész úgy él, hogy fesztiválról fesztiválra vándorol. Nem hontalan, csak utazik. Ez a „nomád” életforma jellemző Bloomra is. Egy ember, Virág Lipót, Szombathelyről elindul, majd Budapesten, Bécsben, Milánón, Firenzén át Dublinba jut, kint felveszi a Bloom nevet, aztán egyszer az unokájának elmeséli, honnan jött. Ez a hely abszurdja. De nekünk a szolgai terepbejárás helyett a szellemi utat kellene megtennünk. A mozgást, a bolyongást kellene megfogunk, a kultúrát, népeket, filozófiákat, nyelveket, magatartásokat találkozással — ez a „bloomság”. Adott egy kispolgár, akinek az a sorsa, hogy világpolgár. Nem kell világgá menni azért, hogy így legyen; az is Bloom, aki albérlétről albéltre költözik. A

lélek bolyong, akárhol van. De Bloom sem nem a lélek, sem nem a tettek metaforája, mert a léleket kocsmai módon egyszerűen együtt van a test, ahogy mindig is együtt volt. Nevetés gesztus, ha ebből Joyce-t úgyet csinálunk, vagy ír ügyet, vagy szombathelyi ügyet. Bloom napja időn és téren túli jelerőség. Dublinban, a katolikus, bégott mentalitással városban pédaul egyenesen utaták Joyce-míg ki nem találják, hogy e kicsoda idegenforgalmi vonerő. A Savaria Tourist Gaiériában holnap délelőtti nyíló kiálltáson a Vas megvieségre já szomorú, ironikus módon. Bui kózik, vagyis művészi leg résveszek abban a parádiában, amit Joyce is csinál. Egyet nem szabad: komolyan venn Bloom bárki lehet, csak egy napon megjelenni különböző Bloomoknak csak nagy megkomponált módon lehet nehogy egymás mellett elb szeljünk. Hogy hogy lehe Nincs kulcs, ahogy Bloom se találja este hazatérnie a kucsát, át kell másznia a kerítésen, és kvazi betör a saját lakásába. Abszurdum. Ez szombathelyi? Az is. Nem attól szombathelyi valami, hogy lefordítjuk, hanem attól, hogy Bloomsday itt van Szombathelyen. A világon mindenki ilyenekből él: Veronában Róm és Júlia mítoszát ápolják, Dublinban pedig az utolsó kocsniban is Joyce képe van a pohárkon, pedig nem is olvasták a gényt...

Ha a világ minden városában Bloom-nap lenne június 16-án akkor halna meg Joyce, aki valószínűleg meg az az örül amit leírt.

